

Kültürel Mirasımıza Yapılan Tahripçilik Konusunda Öğrencilerin Bilinçlendirilmesine Yönelik Bir Çalışma** (A Study on Raising Students' Awareness of the Vandalism of Our Cultural Heritage)

Şule ALTAŞ^a , *Fatma Doğanay ERGEN^a

^a Isparta University of Applied Sciences, Faculty of Tourism, Department of Tourism Guidance, Isparta/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi:02.12.2021

Kabul Tarihi:25.12.2021

Anahtar Kelimeler

Tahripçilik

Kültürel miras

Turizm

Antalya

Öz

Çalışmada kültürel mirasımızı korumaya yönelik öğrencilerin bilinçlendirilmesini sağlamak ve değerlerimizin sürdürülebilir şekilde gelecek nesillere aktarılabilmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğrenciler ile gerçekleştirilen gezide, tahripçi eylemlerin en belirgin olduğu konumlardan biri olan Antalya il merkezinde eserlere verilen zarar ve koruma altına alınmış Side Antik Kenti'nde korunan alanların güzelliği yerinde gösterilmiştir. Aynı zamanda gezi öncesi öğrencilerin konuya ilişkin bilgi sahibi olmaları adına hem Türkiye'de hem dünyada tahrip edilmiş kültürel varlıkların görsellerinden oluşan bir içerik izletilmiştir. Gösterilen içerik ve gerçekleştirilen gezi kapsamında öğrencilerin turizmde tahripçilik konusunda bilinçlenme durumlarını değerlendirebilmek için çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden mülakat tekniğinden faydalanılmıştır. Isparta ilinin Sav beldesinde bulunan bir ortaokulun öğrencilerinden oluşan 25 katılımcı ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Gezi öncesi öğrencilerin tahripçilik kelimesinin anlamını bilmedikleri ve kavram açıklandıktan sonra da turizmde tahripçilik konusunda kısmen bilgilerinin olduğu görülmüştür. Gezi sonrası ise, öğrenciler konuya ilişkin bilgi sahibi olduklarını, geziye katılmaktan dolayı mutluluklarını ve gezide gördüklerini çevrelerine anlatacaklarını belirtmişlerdir. Turizmde tahripçilik üzerine sınırlı sayıda çalışmanın olması ve öğrencilerin konuya ilişkin bilinçlendirilmesi üzerine bir çalışmaya rastlanmaması sebeplerinden, çalışmanın konusu ve uygulama alanı açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Keywords

Vandalism

Cultural heritage

Tourism

Antalya

Abstract

In the study, it is aimed to raise awareness of students about protecting our cultural heritage and to contribute to the transfer of our values to future generations in a sustainable way. In the trip carried out with the students for this purpose, the damage to the artifacts in the city center of Antalya, which is one of the locations where vandalism is most evident, and the beauty of the protected areas in the ancient city of Side, which was taken under protection, were shown on site. At the same time, before the trip, a content consisting of visuals of vandalized cultural assets both in Turkey and in the world was watched in order for the students to have information about the subject. Interview technique, one of the qualitative research methods, was used in the study in order to evaluate the awareness of the students about vandalism in tourism within the scope of the content shown and the trip carried out. The study was carried out with 25 participants consisting of students from a secondary school in Sav town of Isparta province. Before the trip, it was seen that the students did not know the meaning of vandalism and after the concept was explained, they had partial knowledge about vandalism in tourism. After the trip, the students stated that they had knowledge about the subject, that they were happy to participate in the trip and that they would tell their surroundings about what they saw during the trip. It is thought that the study is important in terms of its subject and application area, since there are limited studies on vandalism in tourism and there is no study on raising students' awareness on the subject.

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

* Sorumlu Yazar

E-posta: fatmaergen@isparta.edu.tr (F.D. Ergen)

DOI: 10.21325/jotags.2021.926

**Çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı'na desteklenen danışmanlığını yürüttüğüm Turizm Rehberliği bölümü öğrencisinin "Geçmişin Yıkıntıları Bugünün Uyarılarıdır" isimli ve 1919B012002504 başvuru numaralı projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

GİRİŞ

Kültürel varlıkların korunması ve kullanılması ülkenin turizmdeki geleceği açısından oldukça önemli bir konu olmaktadır (Avcı, Acar & Aslıtürk, 2016, s.173). Aynı zamanda konunun önemi sebebiyle de en önemli sorunların başında kültürel varlıkları koruma, bakım ve onarımların yetersizliği gelmektedir (Sezer, 2017, s.195). Özellikle koruma konusunda dikkat edilmesi gereken önemli hususlardan biri “vandalizm” olmakta ve bu kavram da Türkçede karşımıza “tahripçilik” olarak çıkmaktadır. Tahripçilik olarak belirtilen tarihi ve kültürel varlıklarımız üzerine yazı yazmak, şekil çizmek, boyamak, kazımak, ismini yazmak ve bunun gibi eylemler birçok ülkede sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Tarihi ve doğal alanlara verilen zararlar, turizmi doğrudan etkilemektedir. Tahripçiliğin, ülkemizde turizmin yoğun olarak yaşandığı destinasyonlarda tarihi ve kültürel eserlere verdiği zarar önemli bir boyuta gelmiştir (Tabak, Samur & Yılmaz, 2019, s.239-240). Bu noktada yapılması gereken birçok husus bulunmakla birlikte öncelikle bu konuda halkın özellikle de gençlerin bilinçlendirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Literatürde tahripçiliğin varlığına ilişkin geniş bir fikir birliği olmasına rağmen, kavramın incelenmesine çok az ilgi gösterilmiştir (Bhati & Pearce, 2016, s.91). Turizm alanında tahripçiliğe ilişkin ise benzer bir durum söz konusu olup sınırlı sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu kapsamda turizmde tahripçilik kavramının ele alınmasının önemli olduğu düşünülmüş olup bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Çalışmada kültürel mirasımızı korumaya yönelik öğrencilerin bilinçlendirilmesini sağlamak ve değerlerimizin sürdürülebilir şekilde gelecek nesillere aktarılabilmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle tahripçilik kavramı açıklanmış olup çalışmanın yöntemi, bulguları, sonuç ve önerileri sunulmuştur.

Tahripçilik Kavramı

Tahripçilik Fransızca vandalisme olarak bilinen vandal olma yanlısı vandallık olarak açıklanmaktadır. Vandal kelimesi ise yine Fransızca vandale kelimesinden gelmekte olup “*miladın başlangıç yıllarında yaşayan ve Roma İmparatorluğu ile yaptığı savaşlarda acımasızlığı ile ün salan bir Doğu Germen halkı*” olarak açıklanmaktadır. Kelimenin ikinci anlamı ise “*eski kültür ve sanat anıtlarını yakıp yıkan, bunların değerini bilmeyen kimse veya topluluk*” olarak açıklanmakta olup bu davranışa da vandallık denmektedir (TDK, 2021). Özellikle koruma konusunda dikkat edilmesi gereken önemli hususlardan biri “vandalizm” olmakta ve bu kavram da Türkçede karşımıza “tahripçilik” olarak çıkmaktadır. Türk Dil Kurumu (2021)’na göre tahrip kavramı “*yıkma, kırıp dökme, harap etme, bozma*” olarak açıklanmaktadır. Tahripçilik, yaygın bir saldırganlık biçimini ifade etmekte olup tahripçiliğin topluma maliyeti büyük olmaktadır. Dolayısıyla tahripçiliğin köklerinin daha iyi anlaşılması önemli görülmektedir (Demore, Fisher & Baron, 1988, s.80). Tüm saldırganlık eylemleri suç olarak görülmemektedir. Bu nedenle insan saldırganlığının, ya anti-sosyal davranış ya da suç davranışı olarak bir alt sınıflandırma, örtüşen iki kavramı ayırt etmede yardımcı olmaktadır. Tahripçiliği, suç davranışıyla örtüşen anti-sosyal davranışın bir alt kümesi olarak tanımlayarak konuya netlik sağlanmaktadır. Tahripçilik, anti-sosyal davranış ve suç davranışı olmak üzere her üç tema da daha geniş insan saldırganlığı kavramının bir parçası olarak görülmektedir (Singh, 2014, s.17).

Tahripçilik kavramı ilk kez eski Fransız temsilciler meclisi üyesi olan Abbe Henri Gregoire'ın raporlarında görülmektedir. 1794 yılında yayınlanan bu raporların konularından birini de “tahripçilikden kaynaklanan tahribatlar ve onu bastırmanın araçları” oluşturmaktadır. Aynı zamanda bu raporlarda Gregoire, kültürel mirasın korunmasının eğitimsel nedenlerine de dikkat çekmiştir. Tahripçilik kelimesini ise karşı-devrimci olarak gördüğü bu faaliyete son vermek için kullanmış olup kavramı “*barbarlar ve köleler bilgiden nefret ederler ve sanat eserlerini yok ederler,*

özgür insanlar ise onları severler ve korurlar" şeklinde açıklamaktadır. Gregoire antik anıtları madalyaya benzetmekte olup tüm dönemlerin tarihi anıtlarının değerini belirterek bu anıtların bir bütün olarak korunmaları gerektiğini vurgulamaktadır (Jokilehto, 2002, s.71). Diğer yandan tahripçilik yalnızca kültürel varlık ve mirasla ilişkilendirilmemekte olup kültürel olsun ya da olmasın bir başkasının mülkünü yok etmek, zarar vermek veya tahrif etmek için kasıtlı veya kötü niyetli bir eylem olarak çağdaş sözlük tanımlarında yer almaktadır (Merrill, 2011, s.62). Tahripçilik kavramına ilişkin tanımlar incelendiğinde Bhati ve Pearce (2017, s.103-104) tahripçiliği, *"etkili bir şekilde antisosyal olan kasıtlı bir insan saldırganlığı eylemidir ve bu mutlaka cezai suçlamalara yol açarsa da mülkün zarar görmesine veya kaybolmasına neden olur"* şeklinde belirtmektedirler. Tahripçilik, kuralları çiğnemenin bir ürünü şeklinde görülmekte ve *"bir tür algılanan kural ihlaline (sosyal veya çevresel düzenlemelerde algılanan adalet normlarının ihlalleri) yanıt vererek, mülkiyet haklarının kutsallığına ilişkin başka bir kurallar dizisini çiğneyerek eşitliği yeniden sağlama girişimi"* olarak da tanımlanmaktadır. Aslında tahripçilik, *"Eğer saygı görmezsem saygı da göstermem"* şeklinde ifade edilmektedir (Fisher & Baron, 1982, s.186; Demore, Fisher & Baron, 1988, s.82). Tahripçilik eylemlerini tanımlamak ise oldukça zor olmaktadır (Merrill, 2011, s.66). Tahripçilik eylemleri olarak belediye otobüslerini ve telefon kulübelerini kullanılamaz hale getirmek; park, dinlenme alanları ve otobüs durakları gibi kamuya açık alanlardaki eşyaları ve sanat eserlerini kırmak, parçalamak; okul binalarının camlarını kırmak, ampullerini patlatmak ve sıraların üzerini kazımak gibi davranışlar gösterilmektedir. Bu eylemleri yapan kişi de tahripçi (vandal) olarak nitelendirilmektedir (Öğülmüş, 1993, s.587). Sergilenen nesnelere ve eşyalar, kasıtlı tahripçinin eylemleri ile kırılabilen, lekelenen veya şekli bozulabilmektedir. Aynı zamanda tapınaklarda ayakkabı çıkarmamak, camilerde başörtü takmamak ve fotoğraf çekilmek istemeyenleri ısrarlı şekilde fotoğraflamak gibi kültürel geleneklere saygı göstermemek de tahripçilikle bağlantılı eylemler olarak karşımıza çıkmaktadır (Bhati & Pearce, 2016, s.92). Söz konusu bu eylemler maddi hasara ve yıkıma neden olmakta olup tahripçiliğin; geri döndürülemez sonuçları (kırılma ve tahrif etme), geri döndürülebilir etkileri (çöplük ve tesislerin yanlış kullanımı), ansızın etkileri (grafiti), gecikmeli sonuçları (çevre bozulması) ve gizli hasarları (su altı deniz/doğal ortamlarda olduğu gibi) bulunmaktadır (Bhati & Pearce, 2017, s.104).

Tahripçilik Nedenleri

Tahripçilik, sosyal psikolojik temelli adalet-kontrol modeli ile açıklanmaktadır. Model, çoğu tahripçilik davranışının ardında yatan nedenin algılanan eşitsizlik olduğunu ve eşitsizliğin tahripçiliğin arkasındaki motive edici güç olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda modelde tahripçiliğin ardında yatan bir diğer neden ise algılanan kontrol kavramı olmaktadır. Algılanan kontrol, bir kişinin sonuçları ve düzenlemeleri etkili bir şekilde değiştirebileceğine olan inancın gücü olarak tanımlanmaktadır. Algılanan adalet ve kontrol düşük ise, tahripçi eylemler ile karşılaşılacağı görülmektedir (Fisher & Baron, 1982, s.189; Demore, Fisher & Baron, 1988, s.82). Bir başka ifade ile kişi eğer ortada bir haksızlık olduğuna inanıyorsa (algılanan eşitsizlik düzeyi yüksek ise) tahripçilik yaparak haksızlığa kendisine bir tepki gösteriyor olabilir. Tahripçilik, adaletsizlik olarak algılanan bir durumda adaleti yeniden sağlama çabası olarak açıklanabilir. Birey eğer mevcut sistemin hakça olmadığına inanırsa, haksızlığın kaynağı olarak algıladığı sistemi ve o sistemin sembolü olan nesnelere tahrip ederek öç almaya çalışabilir. Her eşitsizlik algısı tahripçilikle sonuçlanmamakta olup burada diğer faktör olan algılanan kontrol düzeyi devreye girmektedir. Algıladığı eşitsizlik düzeyi yüksek olsa bile birey sistem içerisinde var olan araçları kullanarak bu eşitsizliği giderebileceğine inanıyorsa yani algılanan kontrol düzeyi yüksek ise tahripçiliğe başvurmayabilir (Öğülmüş, 1993, s.590). Tahripçilik eylemlerinin meydana gelmesindeki önemli unsurlardan bir tanesi de sahiplenme

duygusudur. Sahiplenme duygusunun az olması veya hiç olmaması tahripçilik eylemlerinin ortaya çıkmasını arttırmaktadır. Bu nedenle, bireylere küçük yaşlardan itibaren yaşadığımız ortama ve çevreye karşı sahiplenme duygusunun benimsetilmesi ile tahripçilik eylemlerinin azaltılması mümkün olabilir (Olgun, Yılmaz & Adan, 2017, s.46-47).

Tahripçilik Türleri

Tahripçiliğin türlerine ilişkin literatürde farklı sınıflandırmaların olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Cohen (1973)'in gerçekleştirdiği sınıflandırmanın kapsamlı bir sınıflandırma olduğu söylenebilir. Cohen (1973), tahripçiliği beş kategoride ele almaktadır: *Açgözlü tahripçilik*; yağmalama veya küçük çapta hırsızlık ile sonuçlanan hasar olarak açıklanmaktadır (Demore, Fisher & Baron, 1988, s.80). Tahripçiliğin bu türü, koleksiyon yapmak amacıyla ya da para karşılığında eskicilere satmak amacıyla yapılan hırsızlık olaylarını ve yağmacılığı içermektedir (Olgun, Yılmaz & Adan, 2017, s.41). *Taktiksel ideolojik tahripçilik*; bir soruna veya kendine dikkat çekmek için yapılan davranıştır (Demore, Fisher & Baron, 1988, s.80). Başkalarına bir mesaj iletmek için verilen zararlardır (Tarakçı, 2003, s.22). *İntikamcı tahripçilik*; gençler tarafından yapılan birçok tahripçiliğin nedeni gibi görünmektedir. Örneğin; öğrenciler okulda haksız muamele gördüklerini düşündüklerinde intikamlarını daha sonra camları kırarak alabilmektedirler. Bir yetişkin, haksızlığa uğradığını düşündüğü şirket veya kurumun evine veya işine zarar verebilmektedir (Stace, 1978, s.12). *Oyun tahripçiliği*; yanlışlıkla bir şeyi kırmak veya bir oyunun parçası olarak tahrip etme durumu söz konusudur (Demore, Fisher & Baron, 1988, s.80). Burada mülk, oyunun küçük bir parçası olarak hasar görmekte veya yok edilmektedir (Stace, 1978, s.13). *Kötü niyetli tahripçilik*; bu tahripçilik türünde verilen zarar, intikamcı tahripçilik de olduğu gibi kişisel nedenlerden yapılmamakta ancak yıkım, oyun tahripçiliğinin aksine kasıtlı gerçekleştirilmektedir. Kötü niyetli tahripçi, heyecan ve eğlence aramakta ya da kızgınlık ve can sıkıntısı için bu davranış da bulunabilmektedir. Tahripçilik eylemlerinde bulunma sebepleri, bireyin psikolojik incelemesinde değil daha çok tahripçinin yaşadığı sosyal yapıda aranmaktadır (Stace, 1978, s.13).

Turizmde Tahripçilik

Kültürel varlıklar, turizm ürününün önemli unsurlarından biri olması sebebiyle turizmde tahripçiliğin incelenmesi; farkındalığın oluşturulması ve gerekli önlemlerin alınması turizmin geleceği açısından oldukça önemlidir (Avcı, Acar & Aslıtürk, 2016, s.177). Tahripçilik eylemini, yerel halk gösterebildiği gibi turist de bu eylemlerde bulunabildiği dikkat çekmektedir. Turist tahripçiliği, turizm endüstrisinin hızlı gelişimi ile farklı ülke ve bölgelerde yaygın bir olgu haline gelmiştir. Yaygınlaşan turist tahripçi eylemlerinin de rekreasyon ortamının kalitesini bozduğu ve güvenliği tehlikeye attığı görülmektedir (Lin, Yu, Zeng, Xiao & Wang, 2018, s.5955). Yaygın olarak görülen tipik turist tahripçi eylemleri ise Chang, Cai ve Weng (1995); duvara yazı yazma, hayvanlara yiyecek atma, bitki örtüsüne zarar verme, çöp atma, mercanları koparma, gürültü yapma, uygunsuz giyinme ve eğlence amaçlı mülke zarar verme olarak belirtmektedirler (Lin, et al., 2018, s.5956). Bu eylemlerin bölgeye kültürel ve ekonomik bazı maliyetleri olmaktadır. Söz konusu maliyetlerden biri kültürel olarak değerli varlıkların yerinin doldurulmamasının ve gelecekteki varlıkların kaybıdır. Aynı zamanda azalan ziyaretçi sayısı, etkilenen topluluk için ortaya çıkan sosyo-kültürel sonuçlardır. Cazibe merkezlerine ve turizm altyapısına verilen zarar, zamanla turist girişlerini olumsuz etkileyecek bu durum ise sektörün olumlu ekonomik faydalarını azaltacaktır (Singh, 2014, s.23-24). Dolayısıyla kültürel değerlerimizin korunmasına ve bu alanlarda gerçekleştirilen tahripçiliği önlemeye yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesi, tahripçiliğin sonuçları göz önünde bulundurulduğunda son derece önemli olmaktadır.

Tahripçiliği engellemek için ziyaretçi çekim yönetiminin çok paydaşlı katılımına odaklanan Bhati ve Agarwal (2021, s.2378)'in çalışmasında, kişisel katılımın artmasıyla tahripçilik şiddeti algısının azaldığı belirlenmiştir. Paydaş gruplarını güçlendirmenin ve onları politika oluşturma ve uygulama ile ilgili karar alma süreçlerine dahil etmenin önemli olduğu görülmektedir. Böylece yerel sakinlerin olumlu tutumları, tahripçilik algıları ve turist algıları daha da güçlenecek sonrasında ise turizm, belirli bir coğrafi konumda daha sürdürülebilir hale gelebilecektir (Bhati & Agarwal, 2021, s.2378). Kişilerin çevresel tutumları ile açık hava etkinlikleri sırasında tahripçilik yapma niyetleri arasındaki ilişkinin incelendiği Wu, Lin ve Liu (2020, s.6)'in çalışmasında ise, turistlerin yaşı büyüdükçe tahripçilik yapma olasılığının düştüğü diğer yandan çevreci bir tutuma sahip olma eğiliminin ise arttığı belirlenmiştir. Çevreci tutumlara sahip turistlerin de çöp atma olasılığının daha düşük olduğu görülmektedir. Aynı zamanda daha fazla açık hava etkinliğinde bulunan turistlerin, çöp atma olasılığının daha düşük olduğu da ortaya konmuştur. Dolayısıyla ilgili alanların yönetiminin dikkate alınması gereken önemli konulardan biri, genç turistlerin çevresel tutumlarını geliştirmek için çevre koruma düzenlemelerini ve çevre eğitimlerini güçlendirmelerinin gerekliliğidir (Wu, Lin & Liu, 2020, s.6). Aynı zamanda bireyler, kültürel varlıkların değeri ve korunması ile ilgili bilgisiz ve eğitimsiz ise tahripçilik artış gösterebileceğinden yerel halkı bu konuda bilgilendirmek de önemli görülmektedir (Avcı, Acar & Aslıtürk, 2016, s.185).

Yöntem

Çalışmada kültürel mirasımızı korumaya yönelik öğrencilerin bilinçlendirilmesini sağlamak ve değerlerimizin sürdürülebilir şekilde gelecek nesillere aktarılabilmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Çalışmanın evrenini Isparta ilinde küçük yerleşim yerlerinde yaşayan ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Küçük yerleşim yerinde yaşayan öğrencilerin seçilmesinin nedeni, bu öğrencilerin büyük yerleşim yerinde yaşayan öğrencilere kıyasla kültürel varlıklarımızı gezme ve görme fırsatlarının daha az olmasıdır. Isparta ilinde 12 ilçe, 22 belediye, 9 belde ve 204 köy bulunmaktadır (T.C. Isparta Valiliği, 2021). Çalışmada örneklem alma yoluna gidilmiş olup amaçlı örneklem yönteminden faydalanılmıştır. Bu kapsamda Isparta'nın Sav beldesinde bulunan bir ortaokulun 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinden oluşan 25 katılımcı ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler ile Antalya iline bir gezi gerçekleştirilmiş olup gezide, tahripçiliğin en belirgin olduğu konulardan biri olan Antalya il merkezinde (Saat Kulesi, Hadrianus Kapısı) eserlere verilen zarar ve koruma altına alınmış Side Antik Kenti'nde korunan alanların güzelliği yerinde gösterilmiştir. Tahrip olmuş ve korunmuş alanların seçilmesinin nedeni ise öğrencilerin turizmde tahripçiliğin değerlendirmesini karşılaştırmalı olarak yapmalarına imkan sunulmak istenmesidir. Diğer yandan gezi öncesi öğrencilere gösterilmek üzere hem Türkiye'de hem dünyada tahrip edilmiş kültürel varlıkların görsellerinden oluşan bir içerik hazırlanmış olup öğrencilerin konuya ilişkin bilgi sahibi olmalarına çalışılmıştır. Gösterilen içerik ve gerçekleştirilen gezi kapsamında öğrencilerin turizmde tahripçilik konusunda bilinçlenme durumlarını değerlendirebilmek için çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden mülakat tekniğinden faydalanılmış olup konuyla ilgili çalışmaların incelenmesi ve uzman görüşlerin alınması sonucunda yarı yapılandırılmış mülakat formu oluşturulmuştur. Mülakat formu Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 21.05.2021 tarihli 53 toplantı sayılı ve 03 karar no ile etik kurul onayı alınmıştır. Gezi öncesi ve sonrası olmak üzere iki ayrı mülakat formu bulunmaktadır. Gezi öncesi mülakat formu 9 ve gezi sonrası mülakat formu 13 sorudan oluşmakta olup iki mülakat formunda 4 soru ortaktır. Katılımcılar ile gezi öncesi ve gezi sonrası olmak üzere mülakatlar yüz yüze yapılmıştır. 21 Ekim 2021 tarihinde geziden bir gün önce öğrencilere gezi öncesi mülakat soruları yöneltilmiş olup aynı gün içinde turizmde tahripçilik konulu hazırlanan içerik gösterilmiştir. 22 Ekim 2021

tarhinde ise Antalya iline gezi gerçekleştirilmiş olup aynı gün içinde öğrencilere gezi sonrası mülakat soruları yöneltilmiştir.

Turizmde tahripçilik üzerine az sayıda çalışmanın olması ve öğrencilerin konuya ilişkin bilinçlendirilmesi üzerine bir çalışmaya rastlanmaması çalışmanın yapılmasında belirleyici olmuştur. Diğeryandan böyle bir çalışmanın yapılmamış olması bu çalışmanın temel sınırlılığını oluşturmaktadır. Diğerybir sınırlılık ise, çalışmanın evreninde yer alan Isparta ilinde küçük yerleşim yerinde yaşayan tüm çocuklara ulaşabilmenin güçlüğünden sadece bir ortaokulun öğrencileri ile gerçekleştirilmiş olması sınırlılıklar arasında yer almaktadır. Bu çalışmanın yapılması ile öğrencilerin turizmde tahripçilik konusunda bilinçlenmesine böylece kültürel mirasımızın sürdürülebilir Şekilde gelecek nesillere aktarılabilmesine ve konuyla ilgili literatüre katkı sağlanması planlanmaktadır. Dolayısıyla çalışmanın konusu ve uygulama alanı açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Verilerin Analizi

Nitel araştırma kapsamında gezi öncesi ve sonrası için hazırlanan mülakat formları içerik analizi ile incelenip yorumlanmıştır. İçerik analizi sonuçları ana tema, alt temalar ve kodlara ilişkin açıklamalar yardımıyla sunulmuştur. Alt temalara ilişkin toplam 98 kod belirlenmiştir. Araştırmanın güvenirliğini belirlemek amacıyla katılımcılara yöneltilen sorulara ilişkin verilen cevaplar başka bir akademisyen tarafından da incelenerek ‘‘Görüş Birliği’’ ve ‘‘Görüş Ayrılığı’’ olan kodlar belirlenmiştir. Görüşler arasındaki uyum oranı Miles ve Huberman (1994) tarafından açıklanan formül ‘‘P (Uzlaşma Yüzdesi %) = [Na (Görüş Birliği) / [Na (Görüş Birliği) + Nd (Görüş Ayrılığı)] X 100’’ kullanılarak bulunmuştur (Arıkan & Parlakkaya, 2020, s.1260). Hesaplama sonucunda P=%84.28 değeri bulunmuş olup çalışmanın güvenilir olduğu kabul edilmektedir. Her bir alt temaya ilişkin güvenilirlik katsayısı, birinci alt tema için %94, ikinci alt tema için %80, üçüncü alt tema için %85, dördüncü alt tema için %76, beşinci alt tema için %88, altıncı alt tema için %74 yedinci tema %93 olarak bulunmuştur.

Araştırma Etiği

Çalışma, TBTAK 2209-A niversite ğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı’nca desteklenen danışmanlığını yürüttüğüm Turizm Rehberliği bölümü öğrencisinin ‘‘Geçmişin Yıkıntıları Bugünün Uyarılarıdır’’ isimli ve 1919B012002504 başvuru numaralı projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Çalışmada katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen bulguların içerik analizi sonuçları ana tema, alt temalar ve kodlara ilişkin açıklamalar yardımıyla sunulmuştur. Analizler sonucunda gezi öncesi ‘‘turizmde tahripçilik kavramının bilinirliği’’ ve ‘‘tahripçiliği nleme’’ olmak üzere iki ana tema belirlenmiştir. Gezi sonrası ise ‘‘tahripçilik konusunda hazırlanan içerik’’ ‘‘gezide görülen tahrip olmuş varlıklarımız’’ ‘‘koruma altına alınmış varlıklarımız’’ ‘‘tahripçiliği nleme’’ ve ‘‘gezi etkisi’’ olmak üzere beş ana tema belirlenmiş olup toplam yedi ana tema yer almaktadır. Temalar içerisinde en sık tekrarlanan kodlar tablolar halinde sunulmuştur. Gezi ncesi ve gezi sonrası ana temalar ayrı başlıklar altında sunulmuş olup bu başlıklar altında bulgulara yer verilmiştir. Tablo 1’de katılımcıların bireysel özelliklerine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Bireysel Özellikleri

Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Kız	16	64
Erkek	9	36
Yaş	Sayı	Yüzde (%)
13 Yaş	23	92
12 Yaş	1	4
11 Yaş	1	4

Çalışmaya katılan öğrencilerin bireysel özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur. Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların 16’sı kız ve 9’u erkek öğrenciden oluşmaktadır. Yaşları incelendiğinde ise 13 yaşında 23 öğrenci, 12 ve 11 yaşında 1’er öğrenci bulunmaktadır.

Gezi Öncesi Ana Temalarına İlişkin Bulgular

Gezi öncesi görüşmelerden elde edilen bulguların içerik analizi sonuçları kapsamında iki ana tema belirlenmiştir. Turizmde tahripçilik kavramının bilinirliği ana teması, katılımcı görüşlerinin detaylı analizi sonucunda iki ayrı alt temaya ayrılmış ve en sık tekrarlanan kodlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: “Turizmde Tahripçilik Kavramının Bilinirliği” Ana Temasına İlişkin Bulgular

Alt temalar	Kodlar	f
Varlıklarımızın Nasıl Tahrip Edildiği	Tahrip ne demek bilmiyorum	22
	Nasıl tahrip edildiğini bilmiyorum	15
	Boyayarak	4
	Çöp atarak	3
	Hazine bulmak için kazıyorlar	2
Varlıklarımızın Tahrip Edilmesinin Zararları	Zararı var	21
	Tarihimizi bilemeyiz	4
	Zararı yok	4

Turizmde tahripçilik kavramının bilinirliğine ilişkin görüşler aşağıda sunulmuştur.

Katılımcı 1: *“Tahrip ne demek pek bilmiyorum.”*

Katılımcı 5: *“Tarihimizi öğrenmemizi engeller.”*

Katılımcı 21: *“Yok zararı yoktur.”*

Tahripçiliği önleme ana teması, katılımcı görüşlerinin detaylı analizi sonucunda dört ayrı alt temaya ayrılmış ve en sık tekrarlanan kodlar Tablo 3’de sunulmuştur.

Tahripçiliği önlemeye ilişkin görüşler aşağıda sunulmuştur.

Katılımcı 4: *“Evet önemli, tarihimizi başka kişilerin görmesi için.”*

Katılımcı 10: *“Eski haline getirmeli, temizlemeli.”*

Tablo 3: “Tahripçiliği Önleme” Ana Temasına İlişkin Bulgular

Alt temalar	Kodlar	f
Varlıklarımızın Koruma Altına Alınmasının Önemi	Önemli	21
	Bilmiyorum	4
	Gelecek nesillerin görebilmesi için önemli	4
	Bize miras kaldığı için önemli	2
Tahrip Eden Kişileri Uyarma	Evet	21
	Yapma derim	12
	Zarar verme derim	5
Tahribin Zararlarını Çevreye Anlatma	Evet	21
	Aileme	12
	Akrabalarım	3
	Tanıdıklarım	2
Tahrip Edenlere Ceza Verilme Durumu	Evet	21
	Para cezası	17
	Temizleme cezası	5
	Hapis cezası	4
	Fikrim yok	2

Gezi Sonrası Ana Temalarına İlişkin Bulgular

Gezi sonrası görüşmelerden elde edilen bulguların içerik analizi sonuçları kapsamında beş ana tema belirlenmiştir. Tahripçilik konusunda hazırlanan içerik ana teması, katılımcı görüşlerinin detaylı analizi sonucunda iki ayrı alt temaya ayrılmış ve en sık tekrarlanan kodlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4: “Tahripçilik Konusunda Hazırlanan İçerik” Ana Temasına İlişkin Bulgular

Alt temalar	Kodlar	f
İçerikle İlgili Düşünceler	Bilgilendim	20
	Zarar verilmemesi gerektiğini anladım	5
	Zarar verilmesi kötü	4
	Tahrip edildiğini gördüm	3
	Fotoğraflar kötüydü	3
	Oralara gitmek istemem	2
	Bunları yapanlar kötü	2
	İnsanlar kültürü yok ediyor	2
	Saygısız insanlar	2
İçerikle İlgili Hisler	Üzüldüm	20
	Kötü hissettim	5
	Verilen zararlar beni mutsuz etti	3

Tahripçilik konusunda hazırlanan içeriğe ilişkin görüşler aşağıda sunulmuştur.

Katılımcı 13: “*Bilgilendiriciydi, bunu yapanları kötü buldum.*”

Katılımcı 17: “*Üzüldüm kültürümüze zarar verilmiş, beni mutsuz etti.*”

Gezide görülen tahrip olmuş varlıklarımız ana teması, katılımcı görüşlerinin detaylı analizi sonucunda üç ayrı alt temaya ayrılmış ve en sık tekrarlanan kodlar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5: “Gezide Görülen Tahrip Olmuş Varlıklarımız” Ana Temasına İlişkin Bulgular

Alt temalar	Kodlar	f
Tahribatların Görüntüsü	Kötü	18
	Çirkin	7
	Zarar verilmiş	6
	Kültürümüze zarar vermişler	6
	Tarihi anlamamıza engel oluyorlar	3
	İsimler yazmışlar	2
	Hashtag yazmışlar	2
Tahribatın Hissettirdikleri	Üzıldüm	21
	Kötü hissettim	6
	Keşke eskisi gibi olsa	4
	Eserlerimizin anlamı kalmamış	3
	Turist gelse boşa gelirdi	2
Varlıklarımızın Tahrip Edilmesinin Zararları	Çok zararı var	15
	Evet	10
	Eserler bozuluyor	8
	Tarihimizi bilemiyoruz	6
	Turistler gelmez	5
	Ülkenin ekonomisi için kötü	3

Gezide görülen tahrip olmuş varlıklarımıza ilişkin görüşler aşağıda sunulmuştur.

Katılımcı 20: “Çok kötü görünüyor. Eserlerimiz bozulmuş. Turist gelmez ki. Gelirse de boşuna gelir.”

Katılımcı 25: “Kültürümüze zarar vermişler. Hep isim yazmışlar. Tarihimizi bilemiyoruz. Gelecek nesiller de bilemeyecek.”

Koruma altına alınmış varlıklarımız ana teması, katılımcı görüşlerinin detaylı analizi sonucunda iki ayrı alt temaya ayrılmış ve en sık tekrarlanan kodlar Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6: “Koruma Altına Alınmış Varlıklarımız” Ana Temasına İlişkin Bulgular

Alt temalar	Kodlar	f
Koruma Altına Alınmış Varlıklarımız Hakkında Düşünceler	Güzel görünüyor	19
	Sağlamdı	8
	Temiz görünüyordu	5
	Daha çok yer korunsun	2
Koruma Altına Alınmış Varlıklarımız Hakkında Hissedilenler	Sevindim	17
	Korunması mutlu etti	12
	Korunan alanda bile bazı yerleri karalamışlar	2

Koruma altına alınmış varlıklarımıza ilişkin görüşler aşağıda sunulmuştur.

Katılımcı 3: “Çok güzeldi. Temizdi. Sağlam görünüyordu.”

Katılımcı 8: “Korunması mutlu etti. Çok güzel yerlerdi ama Side’de de küçük karalanmış bir yer gördüm. Burada bile yapmışlar.”

Tahripçiliği önleme ana teması, katılımcı görüşlerinin detaylı analizi sonucunda dört ayrı alt temaya ayrılmış ve en sık tekrarlanan kodlar Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7: “Tahripçiliği Önleme” Ana Temasına İlişkin Bulgular

Alt temalar	Kodlar	f
Varlıklarımızın Koruma Altına Alınmasının Önemi	Önemli	25
	Gelecek nesillerin görebilmesi için	13
	Daha temiz daha güzel görünmesi için	6
	Değerli olduğu için	5
	Turist gelmesi için	5
	Herkesin zarar vermemesi için	4
	Kültürümüze zarar verilmemesi için	4
Tahrip Eden Kişileri Uyarma	Tarihi daha iyi öğrenmek için	3
	Evet	25
	Tabi ki uyarırım	8
	Eline ne geçiyor derim	4
	Sert şekilde uyarırım	4
Tahribin Zararlarını Çevreye Anlatma	Gerekirse polisi ararım	2
	Evet	25
	Herkesle anlatırım	22
	Aileme	5
Tahrip Edenlere Ceza Verilme Durumu	Kuzenlerime	4
	Evet	25
	Hapis cezası	16
	Para cezası	6
	Hem para cezası hem de temizletilmeli	3
Tarihi alanlara girememeli	2	

Tahripçiliği önlemeye ilişkin görüşler aşağıda sunulmuştur.

Katılımcı 24: “*Önemli. Eskiden ne kaldıysa korunmalı. Yoksa daha çok zarar verirler. Turist gelmesi ve tarihimizi öğrenebilmemiz için önemli.*”

Katılımcı 15: “*Tabi ki uyarırım. Yapmaya devam ederse polisi ararım. Eline ne geçiyor diye sert şekilde uyarırım.*”

Katılımcı 19: “*Hem hapis hem para cezası verilmeli. En ağır ceza ne ise o verilmeli. Yapana temizletsinler.*”

Gezi etkisi ana teması, katılımcı görüşlerinin detaylı analizi sonucunda iki ayrı alt temaya ayrılmış ve en sık tekrarlanan kodlar Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: “Gezi Etkisi” Ana Temasına İlişkin Bulgular

Alt temalar	Kodlar	f
Gezinin Faydalı Olup Olmadığına İlişkin Görüşler	Evet	25
	Tarihi öğrendim	8
	Tahripçiliği öğrendik	8
	İyi ki bizi seçtiniz	8
	Bu geziler her zaman olmalı	6
	Eserlere zarar verilmemesi gerektiğini öğrendim	6
	Tarihi eserleri gördüm	5
	Herkes öğrendi	3
Gezide Görülenlerin Çevreye Anlatılma Durumu	Evet	25
	Herkesle paylaşacağım	10
	Aileme anlatacağım	8
	Arkadaşlarıma anlatacağım	7
	Siz de gezin diye söylerim	5

Gezi etkisine ilişkin görüşler aşağıda sunulmuştur.

Katılımcı 6: “*Herkes bilinçlendi. Kültürümüz, mirasımız güzel. Çok güzel yerlerdi. Daha fazla yer göreceğim. İyi ki bizim okulumuzu seçtiniz.*”

Katılımcı 2: *“Herkesle paylaşacağım siz de gezin görün çok güzel yerler var. Zarar vermeyin diyeceğim.”*

Katılımcı 11: *“Oraları daha iyi tanıdım. Zarar vermemeyi öğrendim. Herkes çok şey öğrendi ve öğrendiklerimi herkesle paylaşacağım.”*

Sonuç ve Öneriler

Kültürel varlıklarımızın korunması hem turizm hem de kültürel mirasımız söz konusu olduğundan son derece önemli olmaktadır. Kişilerin farklı nedenlerle gösterdiği tahripçilik eylemlerinden dolayı varlıklarımız zarar görmekte olup yeni neslin bu değerleri görüp tarihi öğrenememesine ve gelecek nesillere de aktarılamamasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla tahripçiliğin önlenmesi konusunda herkese önemli görevler düşmektedir. Bu kapsamda çalışma ile özellikle yeni neslin bilinçlendirilmesi böylece kültürel varlıklarımızın sürdürülebilir şekilde gelecek nesillere aktarılabilmesine katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Gezi öncesi öğrencilerin tahripçiliğin anlamını bilmediği ve kavram açıklandıktan sonra da turizmde tahripçilik konusunda kısmen bilgilerinin olduğu görülmüştür. Özellikle dört öğrencinin konu ile ilgili hiçbir bilgisinin olmadığı dikkat çekmektedir. Gezi öncesi ve sonrası mülakat sorularında ortak olan sorulara ilişkin tahripçiliği önleme ana temasındaki bulgular karşılaştırıldığında; varlıklarımızın korunmasının önemi, tahrip eden kişileri uyarma, tahribin zararlarını çevreye anlatma ve tahripçilere ceza verme durumu olan alt temaların her birinde öğrencilerin hem fikir oldukları görülmektedir. Bununla birlikte gezi sonrası varlıkların neden önemli olduğuna ilişkin öğrencilerin daha fazla fikir belirttikleri ve tekrarlanan kod sayısının gezi öncesine göre daha fazla olduğu dikkat çekmektedir. Önemli olduğu düşünülen bir diğer bulgu ise gezi sonrası tahripçiye hapis cezası verilmesi gerektiğini düşünen öğrenci sayısında artış olmasıdır. Aynı zamanda gezi sonrası tahripçilerin tarihi alanlara girmemeleri gerektiğini düşünen ve gerektiğinde polisi de arayabileceklerini belirten öğrenciler olmuştur. Gezi öncesi varlıklarımızı tahrip etmenin zararı olmadığını düşünen dört öğrenci bulunurken gezi sonrası öğrencilerin zararlar konusunda hem fikir oldukları ve zararlar ile ilgili gezi öncesine göre daha fazla ifade belirttikleri görülmektedir. Korunan alanlara ilişkin öğrencilerin varlıkları güzel buldukları, olumlu duygular hissettikleri ve daha fazla yerin korunmasını istedikleri belirlenmiştir. Gezi etkisi ana temasına ilişkin önemli bulgular incelendiğinde öğrencilerin konuyla ilgili bilgi sahibi olmalarında gezinin fayda sağladığına yönelik öğrencilerin hem fikir oldukları görülmektedir. Öğrenciler konuyla ilgili bilgi sahibi olduklarını, geziye katılmaktan dolayı mutluluklarını ve gezide gördüklerini çevrelerine anlatacaklarını belirtmişlerdir. Diğer yandan öğrencilerin konuyla ilgili bilgi sahibi olduklarını gösteren önemli bir diğer bulgu olarak gezi sonrası tüm sorulara konuya ilişkin daha uzun cevaplar vermeleri de gösterilebilir.

Çalışmadan elde edilen bulgular neticesinde sektöre ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülen öneriler sunulmuştur:

- Tahripçilik konusunda bilgilendirici konferans, seminer, eğitim vb. faaliyetler yapılmasına ve özellikler gençlerin bu konuda bilinçlendirilmesinin önemine dikkat çeken çalışmalar olduğu görülmektedir (Wu, Lin & Liu, 2020; Lin, et al., 2018; Olgun, Yılmaz & Adan, 2017; Gomez, 1993). Kültürel mirasımızın önemi konusunda gençlerin bilinçlendirilmesine yönelik yerel yönetimler, üniversiteler, ortaöğrenim ve ilköğrenim okulların birlikte çalışmalar yürütmesi faydalı olacaktır.
- Tahripçilik tapınak yerlerin girerek ayakkabılarını çıkarmamak ya da camiye girerken başörtü takmamak gibi eylemleri de ifade ettiğinden tahripçi eylemler gelenek ve göreneklerime de gerçekleştirilebilir. Bu kapsamda

gençlere somut olmayan kültürel mirasımız konusunda da bilgilendirici çalışmalar yapılması ile gelenek ve göreneklerimiz korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına katkı sağlanmış olacaktır. Somut olmayan kültürel mirasımızdan törenler, festivaller, gelenekler vb. alanların gerçekleştiği yerlere gençlerle birlikte katılım sağlanarak değerlerimiz ile ilgili bilgilendirmenin yerinde yapılması konunun farkındalığı açısından daha dikkat çekici olacaktır.

- Tahripçilik konusunda yabancı literatürde sıklıkla grafiti ile yapılan tahripçilik konularında çalışıldığı görülmektedir (Merrill, 2011; Gomes, Dionisio & Antonio, 2017; Gomez, 1993). Türkiye’de gelecek yıllarda benzer sorunlar yaşanacağı göz önüne alınıp gençlerin grafiti yapmalarına imkana tanıyacak alanlar tahsis ederek bu konuda eğitimler düzenlenerek tahripler yaşanmadan önlem alınmış olacaktır.
- Tahripçi eylemlerin sonuçları ülkeye bazı maliyetler doğurmaktadır. Geri döndürülemez sonuçlar ortaya çıkarması da göz önüne alındığında bu konuda gençlerin bilinçlendirilmesinin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Dolayısıyla konuyla ilgili yapılacak çalışmalara ihtiyaç olduğu görülmektedir. Yapılacak çalışmalarda hem somut hem de somut olmayan kültürel mirasımız üzerinde gerçekleşen tahripçi eylemleri belirlemek, bu eylemlerin nedenlerini anlamak, sonuçlarını ortaya koymak ve gençlerin bilinçlendirilmesini sağlamak önem teşkil etmektedir. Böylece ilgili literatüre katkı sağlanmış olacaktır.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Mülakat formu Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 21.05.2021 tarihli 53 toplantı sayılı ve 03 karar no ile etik kurul onayı alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Arıkan, E., & Parlakkaya, R. (2020). Beş yıldızlı otel işletmelerinde gelir yönetimi uygulamalarına ilişkin nitel bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(75), 1255-1274.
- Avcı, E., Acar, V., & Aslıtürk, E., G. (2016). Kültürel varlıklar üzerinde yapılan tahribatların turizm çerçevesinde değerlendirilmesi (Kuşadası-Selçuk Örneği). *Ulakbilge*, 4(8), 171-208.
- Bhati, S., A., & Agarwal, M. (2021). Vandalism control: Perception of multi-stakeholder involvement in attraction management. *Current Issues in Tourism*, 24(17), 2374-2380.
- Bhati, A., & Pearce, P. (2017). Visitor management in tourism destinations. In Julia N. Albrecht (Eds.), *Tourist Behavior, Vandalism and Stakeholder Responses* (pp. 112-116). New Zealand: University of Otago, Dunedin.
- Bhati A., & Pearce, P. (2016). Vandalism and tourism settings: An integrative review. *Tourism Management*, 57, 91-105.
- Chang, C. Y., Cai, C. S., & Weng, S. Y. (1995): An environmental cognition approach to the analysis of visitors' vandalism: A case study of Chung-Shan Park in the Taichung city. *Journal of Outdoor Recreation*, 8, 67-89.
- Demore, W., S., Fisher, D., J., & Baron, M., R. (1988). The equity-control model as a predictor of vandalism among college students. *Journal of Applied Social Psychology*, 18(1), 80-91.

- Gomes, V., Dionisio, A., & Antonio, P., S., J. (2017). Conservation strategies against graffiti vandalism on cultural heritage stones: Protective coatings and cleaning methods. *Progress in Organic Coatings*, 113, 90-109.
- Gomez, A., M. (1993). The writing on our walls: Finding solutions through distinguishing graffiti art from graffiti vandalism. *University of Michigan Journal of Law Reform*, 26, 633-707.
- Fisher, D., J., & Baron, M., R. (1982). An equity-based model of vandalism. *Population and Environment*, 5(3), 182-200.
- Jokilehto, J. (2002). *A History of Architectural Conservation*. Great Britain: Butterworth-Heinemann.
- Lin, M., S., Yu, H., Zeng, Y., F., Xiao, X., N., & Wang, K., Y. (2018). A study on the influence mechanism of vandalism intention of outbound tourists based extended theory of planned behavior model. *Applied Ecology and Environmental Research*, 16(5), 5955-5969.
- Merrill, C., O., S. (2011). Graffiti at heritage places: Vandalism as cultural significance or conservation sacrilege? *Time and Mind: The Journal of Archaeology, Consciousness and Culture*, 4(1), 59-76.
- Miles, B., M., & A. Huberman, M. (1994). *Qualitative data analysis*. (2nd edition), Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Olgun, R., Yılmaz, T., & Adan, E. (2017). A research on opinions about vandalism of university students: The case study of Akdeniz university. *Inonu University Journal of Art and Design*, 7(16), 36-48.
- Öğülmüş, S. (1993). Tahripçilik. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 26(2), 588-592.
- Sezer, İ. (2017). Kültürel mirasın turizm açısından değerlendirilmesi: Taşköprü ilçesi örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 175-198.
- Singh, D., A., B. (2014). *Stakeholder responses to vandalism at visitor attractions: A Singapore and Bangkok comparison* (PhD Thesis). James Cook University, Australia.
- Stace, M. (1978). *Vandalism and self-report studies: A review of the literature*. Report (Study/Research) Victoria University of Wellington, New Zealand.
- T.C. Isparta Valiliği, (2021). *İlçelerimiz*. Alındığı uzantı: <http://www.isparta.gov.tr/ilcelerimiz> elde edilmiştir.
- Tabak, G., Samur, N., A., & Yılmaz, İ. (2019). Turizmde tahripçilik sorunu ve çözüm önerileri: Nevşehir örneği. 1. *Uluslararası Kapadokya Sosyal Bilimler Öğrenci Kongresi*, 7-8-9 Kasım 2019 Niğde, 233-246.
- Tarakçı, N., F. (2003). *Kentsel çevrede vandalizm: Vandalizmin bank tasarımına etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu, (2021). *Vandalizm*. Alındığı uzantı: <https://sozluk.gov.tr/> elde edilmiştir.
- Wu, H., J., Lin, W., H., & Liu, Y., W. (2020). Tourists' environmental vandalism and cognitive dissonance in a National Forest Park. *Urban Forestry & Urban Greening*, 55, 1-8.

A Study on Raising Students' Awareness of the Vandalism of Our Cultural Heritage

Şule ALTAŞ

Isparta University of Applied Sciences, Faculty of Tourism, Isparta /Turkey

Fatma Doğanay ERGEN

Isparta University of Applied Sciences, Faculty of Tourism, Isparta /Turkey

Extensive Summary

Vandalism is a French word and is expressed as *vandalisme*. The word *Vandal*, on the other hand, comes from the French word *vandale* and is explained as "an East Germanic people who lived in the early years of Christ and became famous for their ruthlessness in the wars with the Roman Empire". The second meaning of the word is explained as "a person or community that burns down old cultural and artistic monuments and does not know their value", and this behavior is called *vandalism* (TDK, 2021). One of the important issues to be considered especially in terms of protection is "vandalism". Vandalism is a common form of aggression, and the cost of vandalism to society is high. Therefore, it is considered important to better understand the roots of subversion (Demore, Fisher & Baron, 1988, p.80). Not all acts of aggression are considered crimes. Therefore, a subclassing of human aggression as either anti-social behavior or criminal behavior helps to distinguish two overlapping concepts. Clarity is provided by defining subversion as a subset of anti-social behavior that overlaps with criminal behavior. All three themes, namely *vandalism*, anti-social behavior and criminal behavior, are seen as part of the broader concept of human aggression (Singh, 2014, p.17). The concept of *vandalism* first appears in the reports of Abbe Henri Gregoire, a former member of the French House of Representatives. The first of these reports, published in 1794, was written about the preservation of manuscripts and the organization of libraries. In the other three reports, Gregoire focused on subversion and the subject of the reports is "destruction caused by *vandalism* and the means of suppressing it". He used the word *destruction* to put an end to this activity, which he saw as counter-revolutionary, explaining the concept as "barbarians and slaves hate knowledge and destroy works of art, while free people love and protect them".

The protection of our cultural assets is extremely important as both tourism and our cultural heritage are in question. Due to the *vandalism* acts of people for different reasons, our assets are damaged, causing the new generation not to see these values and learn the history and not to transfer them to the next generations. Therefore, everyone has important duties to prevent *vandalism*. In this context, it has been tried to contribute to the awareness of the new generation, so that our cultural assets can be transferred to future generations in a sustainable way.

In the study, it is aimed to raise awareness of students about protecting our cultural heritage and to contribute to the transfer of our values to future generations in a sustainable way. In the trip carried out with the students for this purpose, the damage to the artifacts in the city center of Antalya, which is one of the locations where *vandalism* is most evident, and the beauty of the protected areas in the ancient city of Side, which was taken under protection, were shown on site. At the same time, before the trip, a content consisting of visuals of *vandalized* cultural assets both in Turkey and in the world was watched in order for the students to have information about the subject. Interview technique, one of the qualitative research methods, was used in the study in order to evaluate the awareness of the students about *vandalism* in tourism within the scope of the content shown and the trip carried out. As a result of examining the studies on the subject and receiving expert opinions, a semi-structured interview form was created.

There are two separate interview forms, before and after the trip. The pre-trip interview form consists of 9 questions and the post-trip interview form consists of 13 questions, and 4 questions are common in both interview forms. The universe of the study consists of secondary school students living in small settlements in Isparta. The reason for choosing students living in small settlements is that these students have less opportunity to visit and see our cultural assets compared to students living in large settlements. There are 12 districts, 22 municipalities, 9 towns and 204 villages in Isparta province (T.R. Isparta Governorship, 2021). In the study, sampling was used and purposeful sampling method was used. In this context, a study was carried out with 25 participants consisting of 6th, 7th and 8th grade students of a secondary school in Sav town of Isparta, and interviews were conducted with the participants before and after the trip. On October 21, 2021, the day before the trip, the students were asked pre-trip interview questions and the content prepared on the subject of vandalism in tourism was shown on the same day. On October 22, 2021, a trip was made to the province of Antalya, and on the same day, interview questions were asked to the students after the trip. Within the scope of qualitative research, the interview forms prepared before and after the trip were analyzed and interpreted with content analysis. Content analysis results are presented with the help of explanations about the main theme, sub-themes and codes. A total of 98 codes were determined for sub-themes. Before the trip, it was seen that the students did not know the meaning of vandalism and after the concept was explained, they had partial knowledge about vandalism in tourism. After the trip, the students stated that they had knowledge about the subject, that they were happy to participate in the trip and that they would tell their surroundings about what they saw during the trip. It would be beneficial for local governments, universities, secondary and primary schools to work together to raise awareness of the youth on the importance of our cultural heritage. The consequences of vandalism actions incur some costs to the country. Considering the irreversible consequences, the importance of raising awareness of young people on this issue is better understood. Therefore, it is seen that there is a need for further studies on the subject. It is thought that the study is important in terms of its subject and application area, since there are limited studies on vandalism in tourism and there is no study on raising students' awareness on the subject. In the studies to be carried out, it is important to identify the destructive actions on our tangible and intangible cultural heritage, to understand the reasons for these actions, to reveal the results and to raise the awareness of the youth. Thus, it will contribute to the relevant literature.